

BŘEZEN – za kamna vlezem

Dnes však už půjdeme spíše včelařit

Březen je stále ještě z větší části zimním měsícem, ale právě březnem začíná jaro. Letitá pranostika sice říká, že se ještě budeme hrát u kamen, ale dnes, kdy počasí předvádí neuvěřitelné a někdy až nepochopitelné teplotní zvraty, už půjdeme spíše včelařit.

V posledních letech teplejších zim se totiž březen stal povětšinou obdobím, kdy začínají kvést první byliny a snad každý včelař

Dříve jsem dával medocukrové těsto do krmítka

již nahlédne do svých včel. Ti, kteří chtějí se včelami hospodařit pořádně = intenzivně, již mají za sebou první větší zásahy a změny ve včelstvech, jak jsem popisoval v únorovém kalendáriu. Není se toho třeba bát. Tedy pokud chováte silná včelstva a dáváte dostatek zimních zásob. U slabších včelstev a oddělků (tj. do síly 4 zimujících uliček r. m. 39 x 24) jenom kontroluji, aby včely seděly v dosahu zásob a měly jich dostatek. S takovými včelstvy nic nedělám, nepodněcují! Podněcování slabým včelstvům uškodí.

Feed Bee placca vložená mezi nástavky

Zdravotní stav včelstev

Po prvních prohlídkách bychom se měli zabývat kontrolou zdravotního stavu včelstev. Většinou již touto dobou máme výsledky vyšetření na varroázu. V tuto chvíli se musíme řídit nařízením příslušné veterinární správy, která zpravidla nařídí těm včelařům, u nichž byl průměrný počet roztočů na včelstvo vyšší než 3 kusy (někdy i jen 2) nátěr plodu léčivem s následnou fumigací. Léčivo zajišťuje místní ZO ČSV. Nátěr plodu má tu výhodu, že léčivo proniká i skrz víčka buněk a ničí tak roztoče ukryté v zavíčkováném plodu. Nátěr je třeba provést do daného termínu a do určité maximální rozlohy plodu. Výsledek přes 3 roztoče je většinou důsledkem naší léčebné nekázně v celém minulém roce. Měli byste zbystrit, i pokud se váš počet roztočů přibližuje 3 kusům, a alespoň si již pro krásné plné jaro opatřit např. Formidol, či si připravit více stavebních rámků a boj s varroázou začít koncem dubna. Je všeobecně známo, že trubčí plod je pro roztoče velikým lákadlem a vyřezáváním zavíčkováné trubčiny (zejména tedy té pozdní

Kdo má odvalu, tak do přidávaného nástavku souší může také přemístit tři plodové rámký

červnové a červencové) ušetří počtům roztočů veliké ztráty.

Dále se v březnu často zabýváme problematikou spojování zesláblých včelstev. Zde však nesmíme postupovat bezhlavě. Před spojením dvou včelstev musíme vždy znát příčinu jejich oslabení. Pokud jde o bezmatečnost nebo nedostatek zásob, neměl by být problém připojit přes noviny k jinému, opět doporučuji k slabšímu, a nikoliv připojit slabé k silnému. Zbystrit však musíme, pokud si nejsme jistí, nebo dokonce ve včelstvu vidíme jakékoliv příznaky ne-

mocí, jako jsou např. i malé množství výkalů na loučkách, výkaly uvnitř, natož vně úlu, zápach, zvápenatělý plod, poškozené včely apod. V takovém případě nespojujeme, protože tím si zlikvidujeme i to druhé včelstvo, a ještě si nákazu na stanovišti

Syn Štěpán mi podává nakrájené těsto Apifonda

upevníme. Takové včelstvo patří do igelitového pytle, usmrtit mrazem (postačí ponechat venku) a do vařáku (samozřejmě bez včel). Vosku z takových včelstev nic není – rámečky ale doporučuji po vyvaření spálit nebo dezinfikovat máčením v louhu sodném nebo parafínu nebo ošetřit Bee-Safem. Pokud nalezneme plod v horším než obvyklém stavu – propadlá a proděravělá víčka či zahnívajících, podezřele vypadající plod, ihned voláme veterináře a předáváme podezřelý plást k vyšetření! Na zesláblá včelstva se bohužel dívá jinak včelař se 4 včelstvy než včelař se 30 včelstvy. Ten první se mnohdy snaží zachránit, co jde, opečovává, komorovat, překládat do plastových plemenáčů apod. Ano, má to význam a v opodstatněných případech bych to doporučil použít, ale v první řadě bych se snažil přijít na to: Proč se to stalo? Byla to varroáza, stará nevyměněná matka, vyrojené včelstvo nebo pozdní oddělek? Měl

Napájení zateplenou sklenicí dle přítele Bajera z Velkého Beranova

bych si říci: Tak to bylo naposledy! Příště budu důslednější! Opravdu nehedejme med v chovu velkého množství včelstev, ale v silných zdravých včelstvech. Takže ideální je začít teď hned, ozřejmit příčiny (z 90 % vlastní chyby) a slabá včelstva spojit, zrušit a nezabývat se zachraňováním.

Poškrábaný rámeček vložíme těsně k plodu

Zásahy ve včelstvu

Zhruba měsíc po budící prohlídce, tedy asi koncem března, můžeme většinou přistoupit k třetí prohlídce P3, tj. k rozšiřovací prohlídce. Kdy přesně? Až včelstva mají plod na 6 až 7 plástech. To samozřejmě u mnohých z nás a v mnohých letech nastává až v dubnu. Souhlasím a odkazuji na opětovně přečtení Návodu pro použití Kalendária, jenž vyšel v únorovém Včelařství.

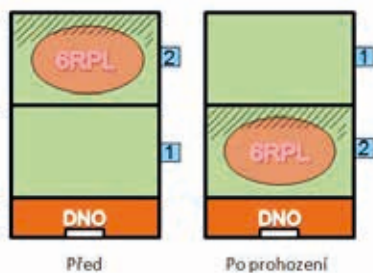

Těsto Feed Bee připravené k položení a zamačkání na horní loučky

Pokud zjistíte rozsah plodu minimálně výše uvedený, můžete přistoupit k některému z opatření podle síly včelstva:

a) prohození nástavků (myšleno většinou u 39 x 24, Langstroth 185 apod.)

U dvou nástavkových včelstev lze prohodit (zaměnit) nástavky, a tím včely stimulovat k většímu a mohutnějšímu rozšiřování plodového hnízda v horním, téměř prázdném nástavku. Dalším cílem tohoto zásahu je umístění zbytku zimních zásob do spodního nástavku. Zásah se většinou provádí

Prohození nástavků

u včelstev kladoucích v obou nástavcích, které oba nástavky obsedají. Mnoho včelařů období tohoto prohození provádí až v době květu třešní. Osobně této variantě nefandím a neprovádím ji ani v dubnu. Udělám ji jen tehdy, kdy nemám dostatek uskladněných souší, ale hlavně při tom snížím podmet tzv. podmetovou vložkou. Ideálně na 1 až 2 cm.

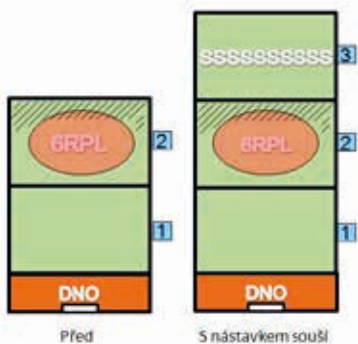
b) přidáním nástavku souší (platí u všech rámkových měř)

Pokud mám dostatek souší, tak rozšířím o jeden nástavek souší nahoru. Zde podotýkám, že souše jsou pro včelaře to pravé jarní „zlato“, a kdo chce vysoké medné

U vyzimovaného jednonástavkového včelstva

výnosy, tak souše (samozřejmě myšleno do medníků) prostě musí mít. V zásadě však musím sdělit, že jarní podněcování má smysl, že zrychluje a zvětšuje jarní rozvoj, a tím i zvyšuje možnost dosažení většího množství jarního medu řádově v desítkách procent. Zárukou ale není. Těch pokusů již bylo provedeno velké množství,

U vyzimovaného dvounástavkového včelstva

přesto se najdou včelaři, kteří výsledky pokusů popírají. Avšak podněcování neslouží a ani nemůže sloužit k nápravě chyb léta a podletí (slabochům podněcování nepomůže, ba naopak ublíží. Většinou se jedná o včelaře s vyzimovanými slabšími včelstvy.

Jak doplnit zásoby v období března?

V období, kdy noční teploty mohou klesnout dosti často pod nulu a denní kolísají okolo +5 až 10 °C a kdy je včelstvo po většinu času v chomáči, si neumím představit jiné doplnění zásob nežli těstem. Vyrobené buď z vlastního medu, nebo těsto Apifonda.

Aplikace: používám dřevěné rámy pod víka úlů (nebo prázdné nástavky), jež mi zvýší podvíkový (poduteplivkový) prostor na cca 20 mm, a tam vložíme placku. Samozřejmě přikryji igelítem.

Včelstvo po rozšíření o nástavek souší

Zateplení a vložení fólií

V březnu úzkostlivě dodržuji zateplení úlu, což není věc závislá na typu úlu. Nejvíce jde o strop. Ten musí být v této době tepelně izolován. Tedy dobrá střecha a izolace. Fólie, vrstva utěplivek, silný polystyren či cokoliv jiného. Samozřejmě zejména v březnu a dubnu jsou ve výhodě celoplastové nástavky. Sezení v nich je více rozevřené a plodují zkrátka více. Také se na toto téma provedla spousta pokusů a opět se najdou včelaři, kteří je popírají. Určitě ale existují pokusy s opačným výsledkem, takže si úsudek udělejte sami.

Česno a podsíťová podložka v březnu

U zasíťovaných podmetů je podložka zasunuta v uzavřené poloze, česno je stále zúženo. Musíme v úlu udržet teplo, protože je

potřeba rozplodovat matku do co největší plochy a ta do zimy klást nepůjde. Proto ani očka v této době neotvírám. Maximálně pokud brzy nastanou vyšší teploty a pylová snůška, lze otevřít očko v nejspodnějším

nástavku, aby měly včely blíž k plodovému hnízdu. Nikdy však neotvírám očko v horním nástavku, protože tím si matku jen déle udržuji v kladení nahoře a zdržuji ji od sejítí dolů. Nicméně spousta včelařů má očka dokořán celou zimu či celý rok a chválí si to. Zkuste a vyberte si sami.

Miroslav Sedláček,
www.zacinamvcelarit.cz

Vyzimovaný plemenáč většinou potřebuje jak Feed Bee, tak více těsta Apifondy

Poznámka redakční rady: Upozorňujeme, že zmíněné způsoby ošetřování včelstev odpovídají teplým klimatickým zónám ČR. Na většině stanovišť s průměrnými teplotami a v letech bez velmi teplého průběhu předjaří je záměna nástavků a rozšiřování celými nástavky v březnu předčasné a včelstva může v jejich vývoji zbrzdít nebo i poškodit. Zimování oddělků v plemenáčích by nemělo být chápáno jako standardní praxe. Tou je jarní tvorba oddělků a jejich zimování již v síle jednoho klasického nástavku. Podávání těsta zvyšuje spotřebu vody, kterou je třeba včelstvům současně zajistit.

Březen u včelaře:

- nejpozději v této době u každého včelaře již první prohlídka včelstev;
- možnost prohození nástavků nebo i rozšíření soušemi při ploše plodu nad 6 plástů;
- kontrola dostatku zásob, případně doplnění plástem z jiného včelstva nebo Apifondou;
- doléčení nátěrem plodu a fumigace, pokud bylo nařízeno;
- zřízení napáječek a přísun vody;
- kontrola utepení úlů (stropy, podmety):
  - spojujte slabá včelstva, ale jen pokud jste si jisti, že jsou zdravá;
  - podle prvních prohlídek si u chovatelů matek objednejte dostatečné množství matek;
  - čas sundat pletiva... ptáčci si už něco najdou.

Jak nás včely spojily

Velké prosklené lítačky dělí dlouhý sál pardubické kavárny Evropa na dvě poloviny. V první se lidé baví při kávičce či pivečku a sdělují si zážitky získané během dne. Ta menší a uzavřenější část – saloněk – vytváří klidnou a důstojnou atmosféru k setkávání lidí se stejným zájmem. V našem případě jsou to včely.

Židle salonku se pomalu zaplňují a prostor začíná připomínat vnitřek včelího úlu. „Ty moje holky mi přinesly letos málo medu,“ sděluje bodrý včelař druhému své trápení. „Z toho si nic nedělej,“ uklidňuje ho soused. „Jsme na tom všichni stejně,“ dodává s úsměvem.

Sál se naplnil téměř do posledního místa, uzavírám obě křídla prosklených dveří. „Ještě já,“ tlačí se do dveří mladý muž, asi tak čtyřicátník. „Jsem začínající včelař Karel a přišel jsem se přihlásit do spolku.“ „Jen pojd' dál,“ otevírám polovinu lítaček. „Vpředu jsou ještě nějaká volná místa k sezení,“ vyzývám Karla, který stojí stále u dveří a s ostychem se připravuje k proklíčkování do přední části salonku.

Vtom se ozve zaklepání z druhé strany již opět zavřených dveří. „Pustíte mě? Chtěl bych totiž začít včelařit a bylo mi doporučeno, abych se sem dostavil na členskou schůzi,“ vysvětluje vysoký, přibližně taky čtyřicátník. „Ale jistě, pojdte dál,“

vybízím ho. „Tady to je Karel, taky chce začít. Tak se seznámte a běžte se posadit dopředu, je tam ještě pár volných míst.“

Potřetí zavírám prosklené dveře, když za zády slyším nejistý hlas. „Já jsem Luděk a také chci včelařit,“ podává mi ruku modrooký... no, zkuste si tipnout. Čtyřicátník! Copak se s nimi dneska roztrhl pytel? Mlčky stojící muži hledí na sebe v němém úžasu a dlouhými, vzájemně pátravými pohledy si osahávají své tváře. Po chvílce jeden vyhrkne: „Vždyť já tě znám!“

„No, ale já tě taky znám,“ křičí druhý muž, „ale nevím odkud!“ „No, přece jsme spolu chodili do čtvrté třídy v Chrudimi a naše babičky společně pracovaly ve spořitelně,“ sděluje Karel na celý sál.

„Nemohu tomu uvěřit,“ se slzami v očích oznamuje své překvapení Luďa. „Po pětadvaceti letech se potkáme u včelařů,“ nezakrývá své dojetí. „Jak ti dva medvědi, co se potkali u Kolína,“ směje se Luděk a odvádí znovunalezeného kamaráda do koutka salonku.

Po schůzi jsem je pozval k sobě domů. U skleničky lahodného nápoje rozvazujícího srdce se vzpomínalo dlouho do noci. Oba byli šťastni, že se díky zájmu o včelařství po čtvrtstoletí opět potkali.

Největší radost z jejich setkání jsem měl ale já. Od té doby totiž mám dva nové bezvadné kamarády, včelaře Karla a Ludka.

Evžen Báchor

